

Turystyka polska w latach pandemii (2020-2021)

(Komunikat nr 1/2022 Instytutu Turystyki SGTiH Vistula)

Turystyki na świecie w roku pandemii

Jakie zjawiska charakteryzowały sytuację w poszczególnych sektorach turystycznych na świecie w 2020 roku w porównaniu z rokiem 2019?¹

1. W stosunku do 2019 r. międzynarodowy ruch turystyczny na świecie w roku 2020 zmniejszył się o 72,6%, a w 2021 o 71,3%. Odpowiednie spadki w Europie wyniosły o 68,2% i 62,3%, przy czym w Południowej Europie i Regionie Morza Śródziemnego spadki wyniosły odpowiednio 70,9% oraz 54,5%.
2. Ograniczenia nałożone przez rządy na całym świecie w celu utrzymania pandemii pod kontrolą doprowadziły w 2020 r. do 65,9-procentowego spadku ruchu lotniczego i zmniejszenia liczby pasażerów o 2,7 miliarda w porównaniu z rokiem 2019. W tym samym roku liczba lotów pasażerskich zmniejszyła się o 56,6%.
3. Straty portów lotniczych w 2020 r. szacuje się na 129,0 mld USD, a straty linii lotniczych na 126,4 mld USD.
4. W porównaniu z 2019 r. w 2020 r. europejskie porty lotnicze straciły 1,72 mld pasażerów. Spadek liczby pasażerów wyniósł 70,4%.
5. W 2020 r. rynek 25 największych parków rozrywki na świecie był szacowany na 83,1 mld USD i był niższy o 67,2% od wartości tego rynku w 2019 r.

Sektor bazy noclegowej w Polsce²

Sektor hotelowy jest jednym z najbardziej dotkniętych negatywnymi skutkami pandemii koronawirusa. To wyniki administracyjnego ograniczenia działalności obiektów hotelowych oraz drastycznego zmniejszenia ruchu turystycznego, zarówno krajowego jak i międzynarodowego.

Według danych GUS, w 2020 r. we wszystkich turystycznych obiektach noclegowych zatrzymało się 17,8 mln, a w 2021 r. 22,2 mln turystów. **Liczba gości w bazie noclegowej w 2020 roku w stosunku do 2019 roku zmniejszyła się o 48,1% a liczba osobonoclegów o 67,0%.**

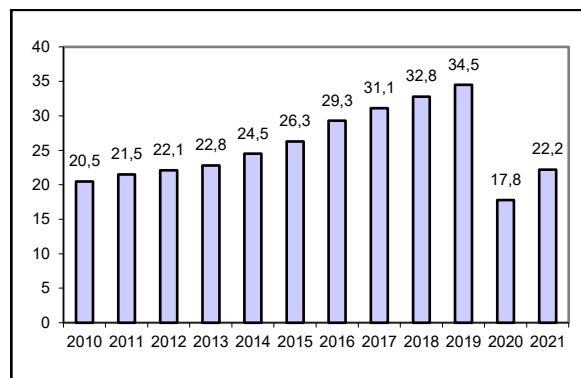
Spadek aktywności w zasadzie do poziomu zerowego dotknął w czasie pandemii inny bardzo ważny segment rynku hotelowego, tzw. segment MICE, a więc związany z organizacją różnego rodzaju targów, konferencji, wyjazdów firmowych, szkoleń itp.

W 2020 r., po wielu latach nieprzerwanego wzrostu, odnotowany został spadek liczby obiektów noclegowych (o 8,5% r/r), a w 2021 r. dalszy spadek o 3,4%.

Silny negatywny wpływ pandemii korona-wirusa był wynikiem nałożenia się wielu niekorzystnych czynników i zjawisk w szeroko rozumianym sektorze turystycznym. Jako pierwsze wskazać należy administracyjne ograniczenia nakładane od ponad roku na działalność hoteli i innych miejsc

zakwaterowania. Pierwsze tego typu ograniczenia zostały nałożone w początkowym okresie epidemii – hotele zostały zamknięte 31 marca 2020 r., a ich ponowne otwarcie w reżimie sanitarnym (m.in. ograniczenie liczby gości, zamknięte restauracje hotelowe, dezynfekcja) nastąpiło 4 maja. W okresie wakacyjnym i wczesną jesienią 2020 r. nie było ograniczeń co do liczby gości w hotelach, otwarte z zachowaniem zasad sanitarnych były restauracje hotelowe oraz baseny i strefy spa. Ponowny lockdown miał miejsce podczas II fali epidemii – w okresie od 7 listopada 2020 r. do 12 lutego 2021 r. (otwarcie także z istotnymi ograniczeniami). 20 marca br. hotele zostały ponownie zamknięte dla gości (z wyjątkiem pobytów służbowych dla określonych grup zawodowych, m.in. zawodów medycznych, kolejarzy, załóg lotniczych itp.). Otwarcie hoteli nastąpiło 8 maja 2021 r., przy czym ich obłożenie nie mogło przekroczyć 50%, a strefy wellness oraz restauracyjne pozostały zamknięte.

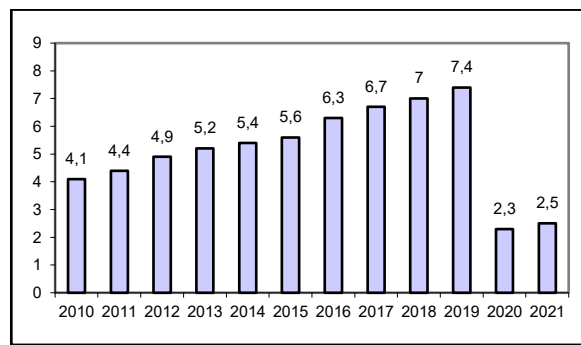
Rys.1. Turyści ogółem w bazie noclegowej w mln.

Źródło: GUS.

Wykorzystanie miejsc w bazie noclegowej w 2020 roku wyniosło 26,8%, podczas gdy w 2019 40,6%. W tych samych latach wykorzystanie pokoi w obiektach hotelowych wyniosło 30,1% (w 2020 r.) i 50,7% (w 2019 r.)

Rys.2. Turyści zagraniczni w bazie noclegowej w mln.

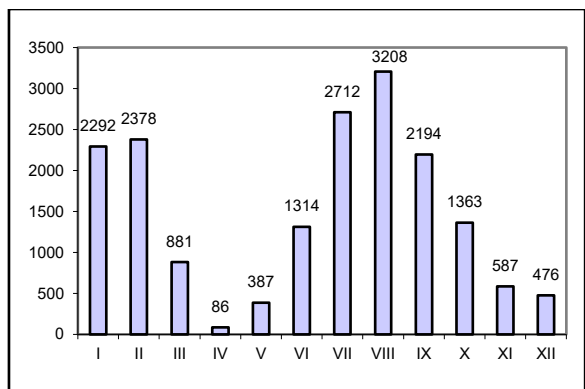
Źródło: GUS.

¹ Wg www.statista.com

² Analizy sektorowe. Raport Branżowy. Zakwaterowanie (PKD 55 – Bank Ochrony Środowiska, maj 2021. Baza noclegowa według stanu w dniu 31 lipca 2021 r. GUS. Październik 2021.

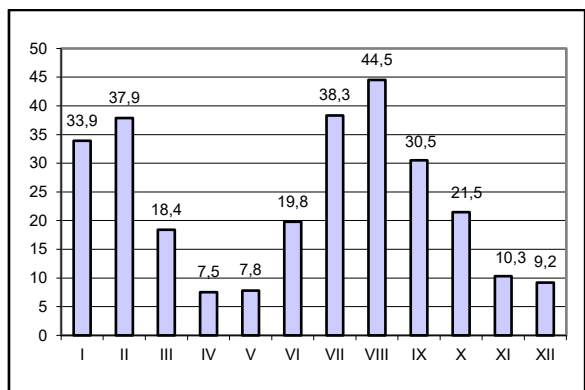
Rys.3. Turyści w bazie noclegowej w 2020 roku wg miesięcy w tys.

Źródło: GUS 2021.

O ile jednak w okresie letnim (lipiec sierpień) 2020 r. w całej Polsce ruch turystyczny w bazie noclegowej zmniejszył się o 29,3% o tyle w woj. pomorskim zmniejszył się jedynie o 16%.

Rys.4. Stopień wykorzystania miejsc w bazie noclegowej w 2020 rok wg miesięcy w tys.

Źródło: GUS 2021.

Trzeba podkreślić, że w pierwszych dwu miesiącach 2020 r. stopień wykorzystania miejsc był nawet nieco wyższy od stopnia wykorzystania miejsc w 2019 r. (odpowiednio 32,1% i 37,5%).

Stopień wykorzystania miejsc w 2020 r. a więc w okresie pandemii był zróżnicowany w różnych województwach i kształtował się od 21,1% w woj. lubelskim i lubuskim do 37,8% w woj. zachodniopomorskim.

Warto również zaznaczyć, że stopień wykorzystania miejsc w woj. pomorskim wyniósł w lipcu 2020 r. 47,4% (w 2019 r. 61,1%), a w sierpniu 53,9% (w 2019 r. 58,1%).

Podobną sytuację odnotowano w woj. zachodniopomorskim. Stopień wykorzystania miejsc w bazie noclegowej wyniósł tam w lipcu 49,6% (w 2019 r. 64,9%) a w sierpniu 58,9% (w 2019 r. również 64,9%). Nie były to więc tak drastyczne spadki jak w innych miesiącach głównie w pozostałych województwach.

Należy podkreślić, że w lipcu i sierpniu 2021 roku w województwach nadmorskich sytuacja była jeszcze bardziej korzystna.

W całej Polsce wykorzystanie bazy noclegowej w 2021 roku w lipcu wynosiło 49,9%, a w sierpniu 52,4% podczas gdy w 2020 roku w tych samych miesiącach wynosiło odpowiednio 38,3 i 44,5%.

Tab.1. Zmiana liczby turystów krajowych i zagranicznych w bazie noclegowej w latach 2019-2020) w %.

Województwo	goście krajowi		goście zagraniczni	
	osoby	noclegi	osoby	noclegi
Dolnośląskie	-42,9	-38,4	-65,1	-63,2
Kujawsko-pomorskie	-45,2	-46,9	-68,8	-65,2
Lubelskie	-41,5	-38,3	-74,3	-70,5
Lubuskie	-38,4	-32,9	-61,6	-51,3
Łódzkie	-55,6	-50,4	-66,7	-50,4
Małopolskie	-48,3	-45,0	-78,2	-77,4
Mazowieckie	-56,5	-51,6	-75,1	-72,2
Opolskie	-50,1	-49,1	-65,3	-57,0
Podkarpackie	-42,3	-39,3	-68,9	-65,1
Podlaskie	-37,7	-30,8	-71,8	-69,7
Pomorskie	-31,5	-29,1	-71,3	-66,7
Śląskie	-50,7	-46,3	-69,7	-62,7
Świętokrzyskie	-47,7	-45,3	-66,9	-61,3
Warmińsko-mazurskie	-31,8	-24,5	-72,4	-69,7
Wielkopolskie	-50,4	-44,9	-65,3	-52,7
Zachodniopomorskie	-28,9	-34,3	-49,5	-49,6
POLSKA	-44,6	-40,1	-69,7	-64,6

Źródło: GUS 2021.

Sektor gastronomii³

Sektor restauracyjny należy do działalności w największym stopniu dotkniętych negatywnymi skutkami pandemii koronawirusa. Od początku epidemii działalność restauracji i innych punktów gastronomicznych została w sposób administracyjny bardzo poważnie ograniczona.

W okresie od 14 marca do 17 maja 2020 r. gastronomia mogła oferować posiłki tylko „na wynos”. Od 18 maja dopuszczona została działalność restauracji i innych placówek gastronomicznych w określonym reżimie sanitarnym (m.in. ograniczenie liczby osób w lokalu do 1 os/m², 2 metry odległości między stolikami, obowiązek noszenia maseczek przez gości z wyjątkiem czasu, w którym siedzą przy stolikach). Ponowne całkowite zamknięcie restauracji (poza usługami „na wynos”) nastąpiło 24 października 2020 roku i trwało do 14 maja 2021 r. Od 15 maja lokale gastronomiczne mogły prowadzić działalność stacjonarną od 15 maja, ale wyłącznie w ogródkach na świeżym powietrzu, natomiast od 29 maja 2021 r. przywrócona została możliwość prowadzenia usług gastronomicznych również wewnątrz lokali z zachowaniem reżimu sanitarnego.

Tab.2. Zmiana liczby i przychodów ogółem placówek gastronomicznych w latach 2019-2020.⁴

Województwo	Zmiana w 2020 do 2019 roku	
	liczby placówek	przychodów w mln zł
Dolnośląskie	-11,3	-27,1
Kujawsko-pomorskie	-12,1	-36,5
Lubelskie	-16,4	-30,2
Lubuskie	-27,2	-23,2
Łódzkie	-12,6	-31,1
Małopolskie	-5,8	-41,0
Mazowieckie	-6,6	-39,0
Opolskie	-23,9	-47,3
Podkarpackie	-17,0	-36,1
Podlaskie	-4,2	-25,7
Pomorskie	-13,4	-18,0
Śląskie	-19,1	-33,4
Świętokrzyskie	-4,1	-37,1
Warmińsko-mazurskie	-22,2	-34,6
Wielkopolskie	-24,0	-34,0
Zachodniopomorskie	-19,6	-29,8
POLSKA	-12,3	-34,0

Źródło: GUS 2021.

³ Analizy sektorowe. Raport branżowy. Działalność usługowa związana z żywnością (pkd 56). Bank Ochrony Środowiska, kwiecień 2021.

⁴ Dane dotyczą przedsiębiorstw zatrudniających powyżej 9 osób

W 2019 roku wg GUS w Polsce działało 92,3 tys. placówek gastronomicznych. W 2020 roku ich liczba spadła do 64,4 tys.⁵

Wg GUS w 2020 r. z rejestru REGON wyrejestrowano 4,9 tys. jednostek związanych z usługami gastronomicznymi.

Sektor biur podróży

Sektor biur podróży odnotował w 2020 roku największy spadek przychodów ze sprzedaży z sektorów „okołoturystycznych”.

„Rok 2020 był dla branży wyjątkowo niekorzystny z powodu drastycznych nieraz ograniczeń w podróżowaniu wywołanych pandemią koronawirusa. Cofnęły one liczbę klientów branży do okolic 2006 roku, a przychody nawet do okresu lat 2004-2005” jak donosi Instytut Badań Rynku Turystycznego Traveldata.

Przychody organizatorów ze sprzedaży imprez w 2020 roku spadły o prawie trzy czwarte, do 26,7 procent wielkości z roku 2019.

Spadek ten był jednak rozłożony nierównomiernie w czasie w poszczególnych miesiącach 2020 roku. Pierwsze dwa miesiące były pod tym względem nawet lepsze niż w rekordowym sezonie roku 2019. Po całkowitym zaniku ruchu turystycznego w kwietniu i maju i prawie całkowitym w czerwcu, w wakacje nastąpiło wstępne odbicie, które swój relatywny szczyt osiągnęło w październiku. Bez stosunkowo dobrego pierwszego kwartału i nawet prawie zerowego drugiego, czyli w drugim półroczu 2020, stopień realizacji przychodów sprzed roku wyniósł jedynie 19,3%. W miesiącach wakacyjnych i październiku łącznie był on nieznacznie wyższy i wyniósł 19,7 procent.

Przejdźmy teraz do zmian, jakie nastąpiły w 2020 roku na rynku największych touroperatorów.

Tab.3. Touroperatorzy wg przychodów ze sprzedaży w 2020 r. w mln zł.

Województwo	Zmiana w 2020 do 2019 roku		
	liczby placówek	przychody w mln zł	
Itaka	720,1	3363,2	-78,6
Rainbow	403,9	1612,2	-75,0
Coral Travel	168,2	869,2	-80,7
Exim Tours	88,4	280,9	-68,5
Grecos Holiday	88,0	464,9	-81,1
Sun&Fun Holidays	26,6	131,0	-79,7
L.T.M. Luxury Travel	21,7	44,5	-51,3
Best Reisen	19,3	45,7	-57,7
Wygodna Travel	16,2	16,2	0,1
Ecco Holiday	15,5	69,1	-77,5
TOP Touristik	10,0	24,2	-58,7

Źródło: Wiadomości Turystyczne „Ranking 2021. Touroperatorzy”

W uzupełnieniu należy podać, że łączna liczba umów na podróż według danych Turystycznego Funduszu Gwarancyjnego w 2020 r. była niższa od roku poprzedniego o 61,9%

Według szacunków Instytutu Turystyki SGTiH Vistula w wyjazdach zagranicznych organizowanych przez biura podróży w 2020 roku wzięło udział ok. 0,9 mln mieszkańców Polski (to jest o 72% mniej niż w 2019 roku). W tym samym roku z wyjazdów krajowych organizowanych za pośrednictwem biur podróży wzięło udział 0,3 mln mieszkańców Polski (to jest o 60% mniej niż w 2019 roku).

Rynek lotniczy

W związku z epidemią spowodowaną wirusem SARS-Cov-2 od połowy marca do końca maja 2020 roku, transport lotniczy był całkowicie zawieszony, za wyjątkiem lotów repatriacyjnych. Na początku czerwca 2020 r., wznowiony został ruch krajowy, a w połowie tego miesiąca przywrócona została częściowo możliwość wykonywania połączeń międzynarodowych. Niemniej jednak, część kierunków międzynarodowych, nadal miała nałożony całkowity zakaz ruchu pasażerskiego, albo lot do nich wiązał się z utrudnieniami, takimi jak konieczność odbycia kwarantanny lub konieczność posiadania negatywnego wyniku testu na COVID-19.

O ile sezon letni pozwolił na częściowe przywrócenie ruchu, to nadejście drugiej, znacznie większej fali zachorowań pod koniec października 2020 roku, znacznie spowolniło odbudowę ruchu lotniczego. Ostatni raz mniejszą liczbę pasażerów za cały rok obsłużono 15 lat temu.

W efekcie, polskie porty lotnicze odnotowały w ostatnim kwartale 2020 r. liczbę pasażerów mniejszą o 84 proc od liczby pasażerów w czwartym kwartale 2019 roku.⁶

W 2020 r. w polskich portach lotniczych obsłużono 14,5 mln pasażerów to jest o 70,3% mniej niż w 2019 r. Największy spadek o 76,8% odnotowano w ruchu czarterowym.

Tab.4. Liczba obsłużonych pasażerów w ruchu krajowym i międzynarodowym w latach 2019-2020 w tys.-

Nazwa portu	2020	2019	2020/2019
Chopina w Warszawie	5 473,2	18 844,6	-71,0%
Kraków – Balice	2 589,0	8 402,9	-69,2%
Katowice – Pyrzowice	1 437,9	4 843,7	-70,3%
Wrocław – Strachowice	1 003,1	3 543,4	-71,7%
Poznań – Ławica	652,8	2 372,2	-72,5%
Łódź	75,3	241,7	-68,9%
Gdańsk im. L. Wałęsy	1 697,4	5 361,1	-68,3%
Szczecin – Goleniów	185,8	580,5	-68,0%
Bydgoszcz	124,5	413,5	-69,9%
Rzeszów – Jasionka	234,4	769,3	-69,5%
Zielona Góra – Babimost	19,3	33,1	-41,8%
Warszawa / Modlin	870,8	3 104,3	-71,9%
Lublin	123,5	356,0	-65,3%
Radom – Sadków	0,0	0,0	-
Olsztyn-Mazury	61,1	147,4	-58,6%
Polska razem	14 548,1	49 013,5	-70,3%

Źródło: Opracowanie ULC na podstawie informacji uzyskanych z portów lotniczych, Warszawa, maj 2021

Przewoźnicy sieciowi odnotowali spadek o 71%, przewoźnicy niskokosztowi o 68%, a przewoźnicy czarterowi o 79%. W związku z tym wzrósł udział w rynku przewoźników niskokosztowych (o 4,6 punktów procentowych), natomiast spadł udział przewoźników sieciowych (o 1,4 punktów procentowych) i przewoźników czarterowych (o 3,2 punkty procentowe).

Według wstępnych danych w 2021 roku w polskich portach lotniczych obsłużono 18,5 mln pasażerów tj. o 62,4% mniej niż w 2019 roku i o 27,2% więcej niż w 2020 roku.

Na lotnisku F. Chopina w Warszawie w 2021 roku obsłużono o 60,3% pasażerów mniej niż w 2019 roku.

⁵ Analizy statystyczne GUS Rynek wewnętrzny w 2020 r., Warszawa 2021.

⁶ Na podstawie: Analiza przewozów w polskich portach lotniczych w roku 2020. Urząd Lotnictwa Cywilnego, 2021.

Obiekty rekreacyjno-sportowe⁷

W 2020 r. zdecydowana większość usług oferowanych w obiektach służących poprawie kondycji fizycznej to zajęcia fitness (ok. 85%) oraz trening w siłowni (ok. 81%). Ponadto w obiektach można było skorzystać również z innych usług takich jak sauna, sztuki walki, taniec, joga czy aqua aerobik

W związku z pandemią COVID-19 od połowy marca do początku czerwca 2020 r. wprowadzony został całkowity zakaz prowadzenia działalności m.in. obiektów sportowych, siłowni i klubów fitness. Do połowy października 2020 r. obiekty mogły być udostępnione dla ćwiczących, jednak z pewnymi obostrzeniami (np. zachowanie odpowiedniej odległości pomiędzy korzystającymi, wyłączenie ze strefy ćwiczeń niektórych urządzeń). Następnie obiekty ponownie zostały zamknięte z wyłączeniem tych, które prowadziły działalność dla osób uprawiających sport w ramach współzawodnictwa sportowego, zajęć sportowych lub wydarzeń sportowych oraz studentów i uczniów w ramach zajęć na uczelni lub w szkole. Pod koniec grudnia 2020 r. przepisy zostały zaostrzone, obiekty mogły być udostępnione tylko dla członków kadry narodowej polskich związków sportowych. Szacuje się, że w czasie obowiązywania obostrzeń prawie 2% obiektów oferowało klientom treningi online.

Warto podkreślić, że w 2020 r. pomimo pandemii, w sektorze obiektów sportowo-rekreacyjnych odnotowano niewielki 2% wzrost.

Na koniec 2020 r. liczba obiektów służących poprawie kondycji fizycznej w Polsce wyniosła 3,9 tys.

Imprezy masowe⁸ i wydarzenia artystyczno-rozrywkowe⁹

Zgodnie z zaleceniem Światowej Organizacji Zdrowia, mającym na celu zminimalizowanie rozprzestrzeniania się wirusa SARS-CoV-2, w 2020 r. wprowadzono ograniczenia w organizowaniu imprez masowych¹⁰. Przez prawie 6 miesięcy przeprowadzanie imprez masowych z udziałem publiczności nie było możliwe. Należy zaznaczyć, że imprezy, w których nie uczestniczyła publiczność z uwagi na wprowadzony zakaz nie były traktowane, jako imprezy masowe w rozumieniu ustawy o bezpieczeństwie imprez masowych. Ograniczenia w organizacji masowych imprez w poszczególnych miesiącach roku miały różny zakres w zależności od aktualnej sytuacji epidemicznej w kraju.

W 2020 r. w Polsce zostało zorganizowanych 1,6 tys. imprez masowych, czyli o 77,5% mniej w porównaniu z 2019 r. Zmniejszyła się również liczba uczestników imprez masowych z 27,8 mln w 2019 r. do 4,9 mln w 2020 r., czyli o 82,3%.

W 2020 roku zorganizowano w Polsce tylko 379 imprez artystyczno-rozrywkowych w tym 305 w obiektach zamkniętych i 74 w obiektach otwartych to jest o 89% mniej niż w 2019 r. Szczególnie dotkliwy spadek dotyczył imprez na terenie otwartym. Spadek ten wyniósł 97%, a więc objął zawieszenie prawie wszystkich imprez na terenie otwartym.

W uzupełnieniu należy dodać, że w 2020 r. spadek liczby zwiedzających muzea i oddziały muzealne w porównaniu z 2019 r. wyniósł 58,7%.

Mimo tego przychody muzeów w 2020 roku wyniosły prawie 2 mld zł. Muzea w 2020 r. uzyskały niewielki, ale dodatni wynik finansowy w wysokości 42,4 mln zł.

Tab.5. Imprezy masowe i spadek ich liczby w 2020 r. w stosunku do 2019 r. według województw

Województwo	2019	2020	2020/2019
Dolnośląskie	626	135	-78,4
Kujawsko-pomorskie	698	285	-59,2
Lubelskie	302	59	-80,5
Lubuskie	154	48	-68,8
Łódzkie	338	69	-79,6
Małopolskie	563	144	-74,4
Mazowieckie	709	126	-82,2
Opolskie	217	52	-76,0
Podkarpackie	275	61	-77,8
Podlaskie	176	31	-82,4
Pomorskie	481	101	-79,0
Śląskie	873	212	-75,7
Świętokrzyskie	223	40	-82,1
Warmińsko-mazurskie	275	22	-92,0
Wielkopolskie	738	129	-82,5
Zachodniopomorskie	301	50	-83,4
POLSKA	6949	1564	-77,5

Źródło: Kultura w 2020 roku, GUS, 2021

Tab.6. Imprezy artystyczno-rozrywkowe według województw w 2020 r.

Województwo	w obiekcie zamkniętym	w obiekcie otwartym	Razem
Dolnośląskie	31	5	36
Kujawsko-pomorskie	16	8	24
Lubelskie	7	2	9
Lubuskie	13	1	14
Łódzkie	14	4	18
Małopolskie	45	1	46
Mazowieckie	51	8	59
Opolskie	5	3	8
Podkarpackie	4	4	8
Podlaskie	3	1	4
Pomorskie	27	4	31
Śląskie	26	5	31
Świętokrzyskie	6	10	16
Warmińsko-mazurskie	6	10	16
Wielkopolskie	42	6	48
Zachodniopomorskie	9	2	11
POLSKA	305	74	379

Źródło: Kultura w 2020 roku, GUS, 2021

Opracował: dr Krzysztof Łopaciński

Komunikaty Instytutu Turystyki SGTiH „Vistula” są dostępne również w wersji elektronicznej na stronie Instytutu
<https://www.vistulahospitality.edu.pl/nauka-i-badania/instytut-turystyki/biblioteka/raporty-wlasne>

⁷ Obiekty służące poprawie kondycji fizycznej w 2020 r., GUS, marzec 2021.

⁸ imprezą masową jest masowa impreza artystyczno-rozrywkowa, masowa impreza sportowa, w tym mecz piłki nożnej, z kilkoma wyjątkami.

⁹ imprezą artystyczno-rozrywkową jest impreza o charakterze artystycznym, rozrywkowym lub zorganizowane publiczne oglądanie przekazu telewizyjnego na ekranach lub urządzeniach umożliwiających uzyskanie obrazu o przekątnej przekraczającej 3 metry, która ma się odbyć:

a) na stadionie, w innym obiekcie niebędącym budynkiem lub na terenie umożliwiającym przeprowadzenie imprezy,
b) w hali sportowej lub w innym budynku umożliwiającym prowadzenie imprezy.

¹⁰ imprezą masową jest masowa impreza artystyczno-rozrywkowa, masowa impreza sportowa, w tym mecz piłki nożnej, z kilkoma wyjątkami.